

OCENA Plesna predstava

Ah, to ranljivo boleče telo

MOJCA KUMERDEJ

Invalid
avtor **Primož Bezjak**
produkcija Via Negativa
Stara mestna elektrarna
premiera 16. 4. 2010

Plesalec in igralec Primož Bezjak, med drugim sodelavec umetniškega kolektiva Via Negativa, predstavo Invalid uvede z intenzivno in brezhibno dinamično izvedbo desetminutne plesne sekvence, in sicer tako, kot mora biti, perfektno, kot se od nastopajočega pričakuje. Po koncu uvodnega dela pa Bezjak stopi do računalnika na robu odra ter s klikom na steni v ozadju zažene projekcijo medicinske diagnoze svojega poškodovanega kolena.

Vidimo njegovo prvo resno poškodbo iz leta 1990, ki so ji v naslednjih dveh desetletjih sledile nove. Primož Bezjak se v predstavi, ki jo poleg njega podpisujeta režiser Bojan Jablanovec in koreograf Gregor Luštrek, loteva mračne in tudi dobesedno boleče plati plesne umetnosti, ki je očem občinstva neznana in skrita. Ob tem ni mišljen le vsakodnevni telesni napor – ne nazadnje, kateri od poklicev pa ne zahteva večjega oziroma manjšega navora –, ampak davek, ki ga terja telesna preobremenitev, podobno, kot ga plačujejo vrhunski športniki. A medtem ko športni asi zaradi simbolnega mesta, ki ideološko ponuja identifikacijo posameznika in kolektiva s športnikom kot udom nacionalnega telesa, v gledalstvu vzbujajo celo melodramatična čustva, je plesalčevo telo ločeno na telo odrske prezentacije in realno telo. Medtem ko prvo v pogledu drugih vzbuja občudovanje, se drugo, zasebno plesalčevo telo spopada s poškodbami, za učinek očaranja gledalčevega pogleda pa morajo plesalci, podobno kot športniki in akrobati, razviti mojstrsko premagovanje bolečine.

Bezjak v nadaljevanju predstave postopoma minimalizira zmožnost svojega telesa glede na sklop njegovih resničnih, na steni projiciranih diagnoz poškodb in uvodno sekvenco ponavlja v okrnjeni obliki; najprej z upognjeno pričvrščeno levo nogo ob telo ter nato še s pričvrščeni drugo nogo in obema rokama, ki, konvencionalno gledano, učinkujejo kot nefunkcionalni štrclji, a so s plesalčevo trmo še vedno gibljivi. Medtem ko prve »invalidne« sekvence izvajajo ob posneti in v živo izvedeni glasbi Tomaža Groma, zadnje izvede ob Bachovih Goldbergovih variacijah, prav slednja pa zaradi absurdnosti vztrajanja v gibu deluje tudi najbolj sublimno, za pogled njegovih kolegov pa tragično in srhljivo.

Foto Madster

PRIMOŽ BEZJAK V PREDSTAVI INVALID

Gledalcu se takšno fanatično vztrajanje verjetno zdi noro in nerazumljivo, toda v čem – če sploh – je smisel umetnosti, če ne v tem, da umetnik kljub oviram vztraja, in to ne oziraje se na vse. Poleg tega je plesalčevo invalidnost, če se ozremo na spremni material, mogoče razumeti tudi kot prisposodbo invalidnosti produkcijskega sistema, v katerem plesalci delujejo, in ki jim, v nasprotju s športniki, ne zagotavlja rehabilitacije telesa. Toda Bezjakova pozicija tudi na samem koncu ni jamrajoča, temveč samoironična. Po projekciji pisma, v katerem ortopedski kirurg Bezjaka kot »javno faco« vabi na odprtje svoje klinike, Bezjak zaprosi prostovoljce iz občinstva, ki mu tudi sicer med predstavo posedijo na stol, mu na glavo nataknejo perjanico, mu na ukaz prinesejo sladoled in ga s stolom vred odnesejo z odra, tako da predstavo konča kot nergavi pacient, ki terorizira vse naokoli.

No, ko plesalcu v resnici odpove telo, danes vendarle obstaja še ena možnost – da se preseli v virtualni svet in tam s svojim popolnim, neranljivim telesom pleše naprej. Ampak to ni isto – seveda ni isto in je predvsem radikalno drugače, in kdo, če ne plesalci, se v strahu in grozi tega tudi najbolje zavedajo.